

Георги Карасимеонов (Ред.)

БАРОМЕТЪР

Политическите партии в България

Година 15, брой 2, Април-юни 2015

- В следващите месеци политическата ситуация ще се определя главно от предстоящите избори за местни органи на властта. Това може да забави работата по реформите, които управляващите се опитват да проведат и те да бъдат отложени за след изборите.
- ГЕРБ продължава да бъде първа политическа сила с почти двойна преднина пред втората партия – БСП. На този етап ГЕРБ няма реална управленска алтернатива, което ѝ дава самочувствие в предстоящите местни избори. По всяка вероятност ГЕРБ ще засили присъствието си в местната власт, което може да бъде предпоставка за реструктуриране на политическото пространство в страната.
- За Реформаторския блок местните избори ще бъдат голямо предизвикателство. По всички личи, че те ще бъдат крайтъгълен камък, не само за единството, но и за бъдещето на Блока. На този етап се забелязват противоречия по отношение на принципите, по които ще се издигат общите кандидатури на РБ.
- Кризисните процеси в БСП продължават. Във вътрешнопартиен план се наблюдава напрежение между различните лагери в партията. На този етап Михаил Миков по-скоро успява да балансира между тях, но все още не може да намери пътища за излизане от кризата и засилване на опозиционната роля на БСП. Кадровият дефицит в партията и липсата на идейно обновление не дават възможност за нарастване на електоралната ѝ подкрепа.

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

Фондация Фридрих Еберт
Бюро България
Анализи

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Политическата ситуация..... 2

2. Състояние и развитие на основните политически партии..... 6

2.1. Тенденции в парламентарно представените партии, подкрепящи правителството..... 6

 2.1.1. ГЕРБ..... 6

 2.1.2. Реформаторски блок..... 7

 2.1.3. Патриотичен фронт..... 8

 2.1.4. АБВ..... 9

2.2. Тенденции в парламентарната опозиция 10

 2.2.1. БСП-лява България 10

 2.2.2. ДПС 11

 2.2.3. БДЦ..... 12

 2.2.4. Атака 12

3. Обществено мнение..... 13

4. Основни изводи и прогнози..... 14

1. Политическата ситуация

Изминалото тримесечие бе особено динамично във вътрешнополитически план. Партиите започнаха подготовка за местните избори през октомври, което неминуемо засилва конкуренцията между тях. Правителството от своя страна положи усилия за осъществяване на обещаните от него реформи в редица публични сектори.

Реформата в съдебната система се превърна в обект на оживени дискусии. Министърът на правосъдието Христо Иванов внесе проект за промени в Закона за съдебната власт и проект за изменение на Конституцията. Предложенията на министъра имат подкрепата на ГЕРБ и Реформаторския блок, а така също на АБВ и Патриотичния фронт, но с известни резерви. Най-спорните моменти са свързани с промените в конституцията, които предвиждат разделяне на Висшия съдебен съвет на две колегии – съдийска и прокурорско-следователска, намаляване мандата на членовете на ВСС на 4 или 3 години, а също така и предложението ВСС да гласува явно кадровите назначения на магистратите. В законопроекта за изменения в Закона за съдебната власт са заложени разпоредби, които биха дали възможност за по-прозрачно израстване в кариерното развитие на магистратите и механизъм за проверка на имущественото им състояние.

В тази връзка е идеята за създаване на нов орган - Национално бюро за предотвратяване на корупцията, което да проверява имуществото и конфликта на интереси по високите етажи на властта. Това предвижда законопроектът внесен от правителството за предотвратяване на корупцията сред лицата,

заемащи висши държавни длъжности. Националното бюро ще обединява и доразвива функциите на сега съществуващи органи като: Комисията за конфликт на интереси, Центъра за превенция и противодействие на корупцията и организираната престъпност и дирекцията на Сметната палата, която събира и проверява имуществените декларации. Предлага се директорът на Бюрото да се определя от Министерския съвет и да се назначава с указ на президента. Всяка година органът ще представя доклад за дейността си на Народното събрание. Един от най-спорните моменти в законопроекта е, че бюрото ще може да извършва проверки по анонимни сигнали, както и да се самосезира по медийни публикации.

Съдебната реформа стана предмет на остри критики от страна на членове на ВСС и магистратските среди. Силни резерви бяха изразени от главния прокурор Сотир Цацаров, като все по-явно става напрежението между него и правосъдния министър Христо Иванов. Изненадваща критика срещу реформата на Христо Иванов дойде от бившия служебен премиер Георги Близнашки. Близнашки остро нападна Иванов, който бе министър на правосъдието и в неговото правителство, наричайки го „некомпетентен“ и „човек, който няма един ден трудов стаж“. Според Близнашки намаляването на мандата на членовете на ВСС ще доведе до тяхната по-голяма зависимост от „силните на деня“. Той разкритикува силно и идеята да се гласува явно по кадровите въпроси, което също по думите му ще засили зависимостите над членовете на съвета. Близнашки заяви, че целта на съдебната реформа е да се овладее политически съдебната власт, а не да се направи истинска ре-

форма, която да подобри качеството на правораздаването.

Друга приоритетна реформа на правителството е тази в здравеопазването. Разделянето на здравните пакети на основен и допълнителен бе одобрено в парламента с промени в Закона за здравното осигуряване. Реформата предвижда в т.нар. основен пакет да влизат социално значими заболявания, от които българинът масово страда. В този пакет ще бъде осигурен напълно безплатен достъп до лечение, който ще се покрива от Здравната каса. В допълнителния пакет влизат болести, които не застрашават пряко живота на пациентите и чието лечение може да изчака. За да бъде платено лечението от Здравната каса пациентът ще трябва да влезе в листа на чакащите, а ако болният не желае това, той ще трябва да заплати сам или да разчита на доброволното осигуряване.

Правителството представи своето виждане за пенсионна реформа на Съвета за тристранно сътрудничество. Реформата предвижда пенсионната вноска да се увеличава с по 1 процент през 2017 и 2018 г. Заложено е също така и плавно увеличаване на възрастта за пенсиониране на мъжете и жените до достигане на 65 години и за двата пола към 2037 г. за трета категория труд. Стажът за пенсия също ще се увеличава с по 2 месеца годишно до достигането на 40 години за мъжете и 37 години за жените към 2027 г. Възрастта за пенсиониране на упражняващите първа и втора категория труд също плавно ще се увеличава до достигане на 55 години за първа категория и 60 години – за втора. Въвежда се и минимална възраст за пенсиониране за заетите в силовите ведомства – 52 години и 10 месеца, като

се предвижда плавно ѝ увеличаване до 56 години.

Решението на правителството за увеличаване възрастта за пенсиониране доведе по протест от страна на полицейските синдикати. В него се включиха пожарникарите и служители на гранична полиция. Над 1000 служители в системата на МВР се събраха пред сградата на министерството и връчиха своите искания на управляващите. Те поискаха оставките на министъра на вътрешните работи Румяна Бъчварова, на заместник-министъра Красимир Ципов и на директора на служба „Пожарна безопасност“. Причините, по думите им, са липсата на диалог с ръководството на ведомството за структурните промени, които се правят без знанието на синдикатите. Служителите на гранична полиция се оплакаха от лошите условия на труд на българо-турската граница. Министър Бъчварова отхвърли обвинението за липса на диалог като заяви, че дебатът продължава вече няколко месеца.

През изминалото тримесечие се стигна до изостряне на напрежението по отношение на ромската общност в страната. В края на май се стигна до масови протести в община Гърмен, провокирани от сбиване между българи и роми. Причината за конфликта бе междусъседска свада. Жители на Гърмен споделиха, че това не е изолиран инцидент. Оплакванията им са свързани с рязкото увеличаване на жителите в ромската махала през последните години и от постоянни кражби и насилие. Конфликтът и протестите доведоха до засилване на полицейското присъствие в общината и до по-голяма ескалация в конфликта не се стигна. Жителите на Гърмен настояват да бъдат съборени незаконните постройки в ромския квар-

тал и хората, които живеят там, да бъдат изселени.

В средата на юни подобен конфликт избухна и в столичния квартал „Орландовци“, където се намира една от ромските махали в София. Поводът за напрежението е нанесен побой от роми на българи, което предизвика организиране на протест, овладян след намеса от органите на реда. В резултат на сблъсъците бяха арестувани 25 души.

Събитията в Гърмен и Орландовци са показателни за латентни процеси на напрежение в българското общество, породени от бедността, социалното изключване и ниската степен на интеграция на ромите в страната. Последица от това е увеличаването на битовата престъпност в редица региони на страната, което в бъдеще може да провокира нова ескалация на насилие. Очевидна е необходимостта от спешни системни мерки от страна на държавата в посока на интеграция на ромския етнос.

Политиците в страната дадоха различна оценка на събитията. Вицепремиерът и министър на труда и социалната политика Ивайло Калфин заяви, че напрежението е „на етническа основа, но корените му са в бедността – и на роми, и на протестиращи“. Според лидера на ДСБ Радан Кънев става дума за общ социален проблем, който застрашава сигурността на всеки един гражданин. Той призова за спазване на законите от всички – независимо дали са българи, турци или роми. Радан Кънев заяви, че трябва да има постоянно присъствие на полицията в населени места със смесено население.

Лидерът на ДПС Лютви Местан обяви, че не е за силова, а за силна държавна политика в ромските квартали. Напрежението според него е породе-

но от отсъствието на държавата и изключването в продължение на години на ромската общност. По думите на Местан единственото, което той чува от ултранационалистите и от ДСБ като предложение за справяне с проблема, е държавата да засили полицейското присъствие и „да наложи страх“. Депутатът от ДПС Илия Илиев обвини от своя страна определени политици и медии за нагнетяването на напрежението в ромски махали в страната. Според него „обществото е огледало на политическия елит – докато има политици, които от парламентарната трибуна сеят дискриминация и ксенофобия, не можем да очакваме друго“. Лидерът на БСП Михаил Миков упрекна управляващите, че не разбират същината на проблема, провокирал напрежението в Гърмен и Орландовци. Според Миков причините за конфликта са социално-икономически и не трябва да се етнизират.

От началото на годината се наблюдава трайно засилване на бежанската вълна към България. Броят на преминалите границата на страната с Турция се е увеличил значително в сравнение с миналата година. От Агенцията за бежанците заявиха, че капацитетът за приемане на хора търсещи убежище е запълнен и че ако тази тенденция продължи, страната ще изпитва все по-големи трудности. Очаква се пикът на бежанската вълна да бъде през лятото. В тази връзка България изрази известни резерви за прием на бежанци от Италия и Гърция, които да бъдат разпределяни на квотен принцип. По тази формула страната трябва да приеме около 500 души от двете държави. България настоява квотите за мигранти, предлагани от Европейската комисия, да са съобразени с възможностите и географското положение на

страните и да са в значително по-малки размери за страни като България, които са външна граница на ЕС и са подложени на силен миграционен натиск. Позицията на страната бе официално представена на заседанието на Съвета по правосъдие и вътрешни работи в Люксембург.

В началото на юни президентът Росен Плевнелиев отново внесе в Народното събрание предложение за провеждане на референдум по изборните правила. Въпросите, предмет на референдума са същите като тези, предложени миналата година – за въвеждане на задължително гласуване на всички видове избори, за мажоритарен избор за част от народните представители и за въвеждане на електронно и дистанционно гласуване. Мотивите на президента са, че по този начин ще бъде преодолян корпоративния вот и купуването на гласове, а също така и че промяната на изборните правила ще засили легитимността на политическата система и ще възстанови доверието към политиките. Идеята на президента е референдумът да се проведе заедно с местните избори наесен.

Както миналата година така и сега предложението среща противоречиви оценки. Управляващото мнозинство е склонно да подкрепи предложението за референдум, но отделните партии имат различия по трите въпроса. ГЕРБ застава твърдо зад въпросите, така както ги е внесъл президентът и са против тяхната редакция. Реформаторският блок са за провеждане на референдума, но имат резерви относно задължителното гласуване и въвеждането на смесена избирателна система, тъй като тази мярка би засегнала по-малките партии. Патриотичният фронт са за въвеждане на задължително гласуване, но против

мажоритарния избор и електронното гласуване. От АБВ пък настояват за корекция на въпроса за мажоритарния вот, като те предлагат половината от народните представители да се избират мажоритарно.

Най-крайни в оценките си бяха от ДПС, като от движението заявиха, че няма да подкрепят провеждане на референдум с тези въпроси и обвиниха президента в популизъм. Лидерът на партията Лютви Местан дори заяви, че те ще предложат всички 240 народни представители да бъдат избирани мажоритарно, за да проверят истинските намерения на десните партии в парламента, които според него на думи подкрепят мажоритарния вот, но на практика не го желаят.

От БСП заявиха, че по принцип като лява партия са за пряката демокрация и провеждане на повече референдуми, но считат, че този референдум не трябва да се проведе заедно с местните избори, защото това не само ще затрудни ЦИК в подготовката на изборите, но и ще доведе до размиване на кампанията за местните органи на властта. От БСП заявяват, че подкрепят въвеждане на задължително гласуване, но са против въвеждане на смесена избирателна система и гласуване по Интернет.

Реформаторският блок и АБВ внесоха законопроекти за намаляване прага на валидност за референдумите. РБ предлага референдумът да се счита за успешен, ако на него са гласували повече от половината от имащите право на глас. АБВ предлага прага за валидност да бъде по-нисък - 40%. Според сега действащия закон, за да бъде задължително решението на референдума, на него трябва да са гласували точно толкова, колкото са гласували на по-

следните парламентарни избори. Предложението за намаляване на прага бе отхвърлено на първо четене с гласовете на ГЕРБ и ДПС. Като цяло традицията в страната показва, че на местни избори активността е по-ниска в сравнение в парламентарните и обикновено е около 50%. Това прави проблематична валидността на искания от президента референдум.

2. Състояние и развитие на основните политически партии

2.1. Тенденции в парламентарно представените партии, подкрепящи правителството

2.1.1. ГЕРБ

През изминалото тримесечие парламентарната група на ГЕРБ концентрира своите усилия в осигуряване на политическа и парламентарна подкрепа за реформите, които готви правителството. ГЕРБ продължава да залага на инфраструктурните проекти, по които правителството работи. Не случайно министъра на регионалното развитие Лиляна Павлова е с най-висок рейтинг сред министрите. Вторият най-одобряван министър от представителите на ГЕРБ в кабинета е вицепремиера Томислав Дончев, който отговаря за еврофондовете. Възстановяването на средствата от еврофондовете е безспорен успех за правителството и това носи позитиви, както на ГЕРБ, така и на вицепремиера Томислав Дончев.

В парламентарната група на ГЕРБ като основно ядро, което участва най-активно в парламентарните дебати, се очертават шефът на правната комисия Данаил Кирилов, на комисията по бюджет и финанси – Менда Стоянова и Де-

сислава Атанасова. Наред с председателят на групата Цветан Цветанов, това ядро носи основната тежест на парламентарния дебат и отговаря за дисциплината на парламентарната група в законодателния процес.

ГЕРБ започна активна подготовка за местните избори. Доверие за нов мандат получават действащите кметове на София - Йорданка Фандъкова, Бургас - Димитър Николов, Варна - Иван Портних, Пловдив - Иван Тотев, Велико Търново - Даниел Панов, Стара Загора - Живко Тодоров, Благоевград - Атанас Камбитов, Русе - Пламен Стоилов, Смолян - Николай Мелемов, Плевен - д-р Димитър Стойков.

Зам.-областния управител на Видин Огнян Ценков, който е и общински председател на ГЕРБ, вероятно ще бъде кандидат кмет на ГЕРБ в дунавския град. В Монтана вариантите са два - кметът на Георги Дамяново - Дилян Димитров, който през октомври бе избран за областен координатор, или областният управител Ивайло Петров. Очаква се още двама координатори на партията да са кандидат-кметове: Найден Шопов в Пазарджик и Корнелия Маринова в Ловеч.

По всяка вероятност депутатите Дарин Димитров и Любомир Христов ще бъдат кандидати за кмет на партията съответно в Търговище и Шумен. Засега няма номинации за Кърджали, Кюстендил, Хасково, Ямбол и Сливен.

До края на месец юли Изпълнителната комисия на ГЕРБ ще утвърди кандидатите за всички общини, след като получи номинациите от местните структури до 26 юни, стана ясно на среща на зам.-председателя Цветан Цветанов с областните координатори от цялата страна. Кандидат-кметовете на областни градове пък ще бъдат официално

представени на 13 септември на Национално събрание в столичната зала „Арена Армеец“

През изминалото тримесечие бяха извършени промени в някои областни ръководства на ГЕРБ. Областният координатор на ГЕРБ в Пловдив Здравко Димитров подаде оставка. Депутатът се оттегли от поста с писмо до Бойко Борисов и Изпълнителната комисия на партията. Мотиви за решението не се съобщават.

В края на юни Върховният касационен съд върна за ново разглеждане в Софийския апелативен съд делото срещу Цветан Цветанов, по което той бе осъден от две инстанции на 4 години лишаване от свобода. Делото се води заради това, че бившият вътрешен министър 6 пъти е отказал прилагане на специални разузнавателни средства срещу служител на МВР във Велико Търново през 2009 г. след искане на прокуратурата и разрешение дадено от съдя. Мотивите на мнозинството в състава, разгледал делото във ВКС, са че решението е взето от пристрастен съд. Решението е подписано с особено мнение на една от съдийките, която не е съгласна с мотивите на останалите двама в състава.

2.1.2 Реформаторски блок

През изминалото тримесечие РБ съсредоточи своите усилия в осигуряване на политическа и парламентарна подкрепа за реформите, които се опитват да проведат министрите в оглавяваните от техни представители министерства. Основен акцент РБ поставя върху реформата в съдебната система, чиито основен застъпник е лидерът на ДСБ Радан Кънев, даващ безрезервната си подкрепа на правосъдния министър Христо Иванов. Реформата в здравеопазването и обра-

зованието са други две много важни реформи, зад които стоят министри от РБ – съответно Петър Москов и Тодор Танев. На този етап обаче двете реформи напредват бавно и търпят много критики - не само от опозицията, но и вътре в управляващото мнозинство.

Във вътрешно коалиционен план в Реформаторския блок са изправени пред сериозна дилема, свързана с това как да определят кандидатите си за местните избори в районите, в които не могат да постигнат съгласие около една кандидатура. Министърът на икономиката и лидер на СДС Божидар Лукарски предложи на партньорите си в РБ, в районите, в които има разногласие, да се провеждат вътрешни избори и на тях да бъде определен кой да е кандидата на Блока. Лукарски се мотивира, че това е най-демократичният вариант.

От своя страна Движение „България на гражданите“ (ДБГ) постави срок на своите партньори в РБ да бъде подписано коалиционно споразумение за общо явяване на местните избори до 31 юли 2015 г. От партията на Меглена Кунева настояват за единна регистрация на РБ на местния вот, защото това ще увеличи тяхното влияние в местната власт. Кунева заяви, че стремежът е да бъде спазен баланс – и кандидатът за кмет, и екипът му, и подреждането на листата да се обсъждат в общ пакет. Тя изрази увереност, че ще бъде постигнат консенсус за издигане на единни кандидатури.

От ДБГ до момента са издигнали кандидати за кметове и съветници в 12 областни центрове и около 100 общини в страната. Съпредседателят на парламентарната група на РБ Найден Зеленогорски заяви, че от ДБГ се надяват голяма част от техните кандидати да станат и общи кандидати на Блока. Йордан

Йорданов е предложението на партията за кмет на Добрич. Той е областния координатор на партията в града. Сред останалите номинации на ДБГ личат имената на: Георг Спартански – кандидат за кмет на Плевен, Живко Табаков – за град Бургас, Ангел Янчев – за Велико Търново, Людмил Веселинов – кандидат за кмет на Перник.

ДБГ изпревари със своите номинации останалите партньори в Реформаторския блок. Мнозина изтъкуваха това като опит за налагане на тези кандидатури и допринесе за засилване на напрежението в Блока. От ДСБ реагираха остро на предложението на Меглена Кунева, бившият външен министър в кабинета „Саксбургготски“ – Соломон Паси да бъде кандидат за кмет на София. От партията считат, че те трябва да утвърдят кандидатурата за София, тъй като традиционно имат най-голяма електорална тежест в столицата в сравнение с останалите партии в РБ. ДСБ вероятно ще предложи за кандидат за кмет на София депутата Вили Лилков. Преди това той бе дългогодишен общински съветник в столицата. В момента е председател на ДСБ-София.

По всичко личи, че следващите месеци ще бъдат особено напрегнати за партиите в Реформаторския блок. Вероятността за разногласия по определени кандидатури за кметове е твърде висока с оглед на цялостната ситуация в коалицията през последната година. Листите за общински съветници също са предпоставка за спорове. Твърде е възможно на някои места в страната дори да не се излезе с общи кандидатури.

2.1.3 Патриотичен фронт

В края на май Патриотичният фронт постави на ГЕРБ седем условия, които

трябва да бъдат изпълнени до 1 юли, в противен случай патриотите заплашиха, че ще оттеглят подкрепата си за кабинета. Едно от техните искания е незабавно премахване на незаконните постройки в Гърмен и активизиране на борбата с битовата престъпност. Освен това ПФ настоява за промени в Изборния кодекс за въвеждане на задължително гласуване или въвеждане на активна регистрация. Друго от седемте условия е изграждането на защитни съоръжения по границата с Турция и възстановяване на увредените участъци от тях. В областта на социалната сфера от ПФ настояват за недопускане на повишение в цената на тока и административни мерки от енергийните дружества и министерството на енергетиката за прекратяване на мащабните злоупотреби и кражби в бранша.

Съпредседателят на ПФ Валери Симеонов разкритикува правителството, че по „редица важни за ПФ приоритети 7 месеца след съставянето на правителството не е направено нищо“. Той заяви още, че „подкрепата на ПФ към настоящето управление не е безусловна и е пряко свързана с изпълнението на заложените в програмата за стабилно управление приоритети.“

Въпреки че условията на ПФ не бяха изпълнени до 1 юли подкрепата за кабинета остава. След проведени разговори с председателя на парламентарната група на ГЕРБ Цветан Цветанов патриотите заявиха, че са удовлетворени от поетия ангажимент на управляващите да предприемат по-решителни стъпки в борбата с битовата престъпност.

Напрежението между двете формации трябва да се разглежда по-скоро като опит от страна на ПФ да запазят своята идентичност и облик в сложна-

та и разнородна коалиционна формула, която бе изградена след изборите. Тяхната тактика за търсене на баланс между подкрепа и критика, на този етап им носи успех. Проучванията на общественото мнение показват, че ПФ има стабилна електорална подкрепа.

ПФ също започна своята подготовка за местните избори. Това ще бъдат първи местни избори за тях в този формат. Двете основни партии в ПФ – ВМРО и Национален фронт за спасение на България (НФСБ) ще трябва да намерят консенсус при издигане на общи кандидати по места. Това може да доведе до известни разногласия, което обаче едва ли ще застраши единството на коалицията.

2.1.4. АБВ

В средата на юни АБВ преизбра Георги Първанов за свой председател с 93,53 % от участвалите във вътрешнопартийното допитване членове и симпатизанти на партията. До вътрешнопартийните избори се стигна след като Първанов подаде оставка в знак на несъгласие за подкрепата на парламентарната група на АБВ при гласуването на външния дълг от 16 млрд. лв. Останалите двама кандидати – председателят на общинската организация на АБВ-Русе - Стелиян Стефанов и Областния управител на Пазарджик и член на ИС на партията - Трендафил Величков, получиха подкрепата на около 3 процента от членовете и симпатизантите на партията.

Според Първанов АБВ трябва да се върне към изначалната си мисия - като алтернатива за възраждане на България. Той е на мнение, че партията трябва да формулира и да отстоява нови, качествени политики. Пред делегатите на националната конференция на партията бившият президент даде висока оцен-

ка на участието на АБВ в управлението. Според него за шест месеца с участието си в правителството „партията е показала, че може да постига резултати и да работи за реформиране на сектори, които чакат своите решения с десетилетия. Първанов заяви, че АБВ ще постави няколко ясни приоритета пред партньорите си в управлението. Сред тях са: реализация на предложенията за социална и пенсионна реформа; извършването на анализ на състоянието и мерките, които трябва да се предприемат за възраждане на енергийния сектор. Не на последно място АБВ ще следи и за начина, по който ще се изразходват парите от новия външен дълг по конкретни разходни пера, от които държавата има реална нужда.

От АБВ също започнаха своята подготовка за местните избори през октомври. Председател на предизборният щаб ще бъде Румен Петков. И през това тримесечие на няколко пъти от АБВ отправиха призив към БСП за търсене на възможности за издигане на общи кандидатури в лявото пространство, но поне засега социалистите се държат резервирано към предложението. Георги Първанов дори покани на среща лидера на БСП Михаил Миков, където да бъдат обсъдени широк кръг от теми, включително и местните избори. На този етап Миков не откликва на поканата с мотива, че програмата му е много натоварена. До местните избори остават близо 4 месеца и е възможно все пак да се стигне до сътрудничество между двете леви формации на някои места в страната.

Напрежението в Орландовци и Гърмен бе тема, по която АБВ също взе отношение. Георги Първанов призова да се свика Консултативен съвет по национална сигурност към президента за-

ради конфликтите и протестите на тези места. Според Първанов подобни конфликти пряко засягат националната сигурност на страната. Той изрази мнение, че стабилността на правителството не е застрашена, но са застрашени гражданския и социалния мир. Бившият президент е на мнение, че проблемите с ромите са икономически и социални. Той предупреди, че не бива да се етнизира проблемът предизборно.

2.2. Тенденции в парламентарната опозиция

2.2.1. БСП-лява България

През изминалото тримесечие вътрешнопартийното напрежение в БСП остана високо. В телевизионно предаване бившият шеф на разузнаването ген. Бриго Аспарухов, понастоящем член на Националния съвет на БСП заяви, че на сегашния лидер на партията Михаил Миков му е бил предлаган подкуп от негов конкурент за поста. Това се е случило в навечерието на конгреса на БСП преди година, който избра нов лидер. Според Аспарухов информацията е била споделена от самия Миков на бившия председател Станишев и на още няколко души от ръководството на партията. Ген. Аспарухов изрази учудване защо при тази ситуация, Миков не е съобщил публично за предлагания подкуп. Няколко души от БСП впоследствие споделиха, че са знаели за това, но отказа да назоват името на човека, предлагал подкуп. Лидерът на БСП Михаил Миков отказа какъвто и да коментар.

Прави впечатление, че казаното от Бриго Аспарухов създава по-скоро интрига в БСП. Незнайно защо той споделя тази информация година по-късно, въпреки, че по думите му, е знаел за

това още на конгреса. Мнозина в БСП видяха опит за всяване на напрежение в партията и дискредитиране на нейния лидер преди местните избори.

Още един вътрешнопартийен конфликт заслужава да бъде отбелязан за това тримесечие. Един от най-изявените опозиционери в БСП – Георги Кадиев внесе законопроект за промяна в Изборния кодекс, с който да бъде разрешена агитация на майчин език по време на предизборни кампании. Това е цел, за която ДПС се бори от няколко години. Ръководството на партията реагира крайно негативно на предложението на Кадиев и най-вече на това, че не го е обсъдил и съгласувал с колегите си в парламентарната група. Стигна се дори до гласуване за неговото изключване от групата, като два гласа не достигнаха за това. 24 от левите депутати са били „за“ изключването на Кадиев, а 14 са подкрепили оставането му в групата. За да бъде изключен, трябваше да се съберат гласовете на 2/3 от 39-те леви депутати, което прави 26 души.

Веднага след гласуването на групата обаче Кадиев намекна, че все пак ще обмисли варианта дали да не оттегли закона като жест към колегите си, които са го подкрепили. Решението на групата в своя полза той определи като „единственото положително нещо за БСП“ през последните месеци и като „стрес-тест“ за партията.

И през изминалото тримесечие отношенията на БСП с АБВ остават сложни. Въпреки това от АБВ подкрепиха БСП в събирането на необходимите подписи за сезиране на Конституционния съд по Закона за ратификация на външния дълг на стойност 16 млрд. лева. Зам.-председателят на Народното събрание Янаки Стоилов оцени това положител-

но, като заяви, че по важни въпроси е възможно взаимодействие между двете партии. Стоилов посочи още, че е възможно БСП да си взаимодейства с АБВ в определени региони на местните избори, но за това са необходими допълнителни разговори.

Важно значение за БСП изигра преизбирането на Сергей Станишев за още един мандат като председател на ПЕС. Това събитие само по себе си засилва международната легитимност на партията на европейско ниво. Михаил Миков оцени изборът на Станишев като важен, „защото българин ще води социалистическа и социалдемократическа Европа във времена на големи изпитания за левицата“. Това, според Миков, разкрива нови възможности и дава енергия на БСП.

След избирането си Станишев повтори най-важните си каузи като лидер на ПЕС - битката с младежката безработица, стандартите за демокрация, както и добро представяне на предстоящите избори в Дания, Португалия и Испания. Той се ангажира да продължи да помага на БСП, особено на предстоящите местни избори.

2.2.2. ДПС

Лютви Местан обяви, че вътрешнопартийната демокрация ще бъде засилена, а номинирането на кметове ще започне от най-ниското ниво – общоселските събрания. В централния предизборен щаб на ДПС ще бъдат включени 43 души. Сред тях са народните представители на движението, както и членовете на Централното оперативно бюро на партията.

Лютви Местан заяви, че в партията е дадена свобода на общинските структури да предложат най-подходящите стратегии за политическо взаимодейст-

вие в общини, в които ДПС няма ресурс за избиране на кмет със собствена листа, но има решаващо значение при избора на градоначалник. Той каза още, че има промяна в стратегията за политическо взаимодействие на партията и ДПС са отворени за диалог с други либерални формации в страната, включително и НДСВ.

Местан обеща ДПС да регистрира свои кандидати за кметове в повечето общини, независимо дали формацията има шанс да победи със свой кандидат. Мотивът за това решение е, че „смисълът на политическата надпревара е да осигури сблъсък на различни идеи и концепции, а не на всяка цена да се спечели кметското място“. Лидерът на ДПС на този етап не дава отговор въпроса дали партията ще има свой кандидат за кмет на София. Местан обясни, че ще изчакат предложението на Софийската областна организация на ДПС.

Зам.-председателят на ДПС Рушен Риза съобщи, че крайният срок за номиниране на кандидати за кметове е до 30 август, а ръководството ще вземе окончателните решения през септември.

В началото на юни, непосредствено преди парламентарните избори в Турция, Лютви Местан посети Анкара по покана на турския премиер Ахмед Давутоглу. От ДПС определиха срещата като регулярна и отрекоха тя да е свързана с изборите в страната. Според Местан общото им становище с турския премиер е, че европейската интеграция и демократизацията на региона са единствения възможен шанс за осигуряването на просперитет и създаването на зони на икономическо, социално и културно партньорство.

Председателят на ДПС Лютви Местан взе участие в срещата на европейските

либерални партии, която се проведе в края на юни в Брюксел. За това събитие, Местан получи покана от министър-председателя на Белгия Шарл Мишел и от Ги Верхофстадт – председател на групата на Алианса на либералите и демократите за Европа (АЛДЕ) в Европейския парламент. Либералите организират за първи път подобен форум, на който ще присъстват лидерите на либералните партии в Европа, министър – председатели, министри - либерали и членовете на президиума на групата на АЛДЕ. На форума е била дискутирана либералната перспектива за бъдещето на Европейския съюз

2.2.3. БДЦ

След като партия Лидер се преименува на „Български демократичен център“ се стигна до практически разпад на парламентарната група. Бившите сподвижници на Николай Барекков – Светлин Танчев и Румен Йончев заявиха, че името на парламентарната група трябва да бъде сменено на парламентарна група „Център“, за да не бъде асоциирано с преименуваната партия на Христо Ковачки. Това условие не бе изпълнено и се стигна до конфликт, който раздели БДЦ окончателно на два лагера – на близки до бизнесмена Христо Ковачки депутати и една група около Светлин Танчев и Румен Йончев.

Нещо повече, в средата на юни стана ясно, че групата около Танчев ще създаде нова формация, който ще се яви самостоятелно на местните избори. В новата формация ще се включат Съюза на свободните демократи, Земеделския народен съюз на Румен Йончев, Движение „Гергьовден“, движение „Радикали“. Новият политически съюз ще има централна регистрация и ще участва на

местните избори, а след тях ще стане основата на нова партия. Вероятно новата формация ще се казва „Бъдеще и развитие на България“.

Лидерът на България без цензура евродепутата Николай Барекков изрази разочарование от своите бивши колеги, които по думите му са подменили създадения от него политически проект.

В начало на юни Николай Барекков обяви, че България без цензура ще издигне за кмет на София неговата съпруга – Мария Календерска.

2.2.4. Атака

И през това тримесечие Атака продължи с проруската си реторика. От партията организираха няколко макар и малобройни антинатовски и антиамерикански протести в градове като Варна, Добрич, Пловдив. От Атака се обявиха срещу идеята в България да бъдат разположени американски танкове и друга тежка военна техника. Според Волен Сидеров по този начин страната „ще бъде колонизирана окончателно“ и ще стане „плацдам за война с Русия“.

В края на юни от Атака поискаха да бъдат замразени цените на тока, но мнозинството в парламента отхвърли предложението на националистите. От партията на Сидеров поискаха още депутатите да разгледат предложението им за отнемане лицензите на електро-разпределителните дружества, прекратяване на приватизационните договори с тях и връщане на имуществото им в ръцете на държавата. Въпреки настояванията на парламентарната група на Атака народните представители от управляващата коалиция гласуваха против влизането на това предложение в дневния ред на парламента.

Атака предложи промени в Закона за

публичност на имуществото на лица, заемащи висши държавни и други длъжности. Новият текст предвижда собствениците на електронните и печатните медии, социологическите агенции, PR агенциите и продуцентските къщи да декларират пред Сметната палата своите доходи и имущества.

Сред мотивите на вносителите на законопроекта е посочено, че това „ще бъде важна стъпка за постигането на по-голяма прозрачност и по-успешна борба със задкулисието“. Волен Сидеров счита, че в медиите работят журналисти с голяма известност и гражданите често и не случайно се интересуват от обстоятелства, свързани с тях, с техните доходи и имущество, които, по думите му, до момента са скрити и неясни за обществото.

И през тази година Атака се обяви против гей-парада в столицата, проведен в края на юни. От партията дори внесеха законопроект, целящ криминализирането на „публичната манифестация на хомосексуалната ориентация“, и предвиждащ лишаване от свобода от 1 до 5 години и глоба от 1000 до 5000 лева.

3. Общественото мнение

Проучване на Алфа рисърч, проведено в средата на юни показва, че събитията през последните месеци като планираното повишение цените на тока, дискутираните реформи в здравеопазването и пенсионната система, конфликтите с ромите и дебатите около съдебната реформа повишават социалното напрежение и нараства разочарованието към изпълнителната власт. В резултат, цялостната оценка за дейността на правителството бележи лек спад спрямо април - 20% одобрение срещу 41% не-

одобрение.

Премиерът Бойко Борисов остава незасегнат от спада в доверието към правителството. С 33% личен рейтинг той продължава да е втория най-харесван политик в страната след кмета на столицата Йорданка Фандъкова.

Редица министри от кабинета обаче фокусират недоволството на по-широки слоеве и социални групи. Новата тенденция, която Алфа Рисърч регистрира през юни и която се наблюдава изключително рядко, е нарастване едновременно и на доверието, и на недоверието към няколко ключови реформаторски настроени министри. Най-изявен е този феномен в отношението към здравния министър Петър Москов и социалния Ивайло Калфин. В ситуация на поляризация на отношението към Москов и Калфин, регионалният министър Лиляна Павлова се откъсва като лидер в класацията на най-успешните министри с 30,7% положителни и само 3,8% отрицателни оценки. Одобрението за дейността на Петър Москов също нараства спрямо април (от 24,3% до 27,8%), но и критиките към него нарастват с 3% в сравнение с три месеца по-рано. Аналогична е тенденцията в мнението за работата на социалния министър Ивайло Калфин (нарастване на положителните оценки от 19,7% до 25% и на отрицателните от 9,1% до 11,7%). С близък до Петър Москов индекс за дейността е и министърът по еврофондовете Томислав Дончев. Макар и в значително по-малка степен, той продължава да е сред популярните имена в кабинета (15,6% положителни и 4,9% отрицателни оценки).

Най-неодобряваните членове на правителството продължават да бъдат министъра на образованието То-

дор Танев (3,9% одобрение и 20% неодобрение) и икономическия Божидар Лукарски (3,2% одобрение и 17,2% неодобрение). Притесненията около повишението на цената на тока, понижават рейтинга и на енергийния министър Теменужка Петкова (1,3% одобрение и 14,9% неодобрение).

Сред лидерите на политическите партии председателят на АБВ Георги Първанов се ползва с одобрението на 22% от анкетиранияте. След него се нареждат - съпредседателят на ПФ Красимир Каракачанов (16,7%), Валери Симеонов (15,9), лидерът на БСП Михаил Миков (14%), Меглена Кунева (14%), Радан Кънев (13%), Волен Сидеров (9,5%).

Тенденцията на спад в доверието в основните държавни институции продължава и през това тримесечие. Проучването на Алфа рисърч показва, че Народното събрание продължава да е институцията с най-нисък рейтинг - 10% доверие срещу 52% недоверие. Малко по-високо, но също преобладаващо негативно е и отношението към неговия председател Цецка Цачева (16% одобрение срещу 43% неодобрение). Президентът Росен Плевнелиев получава одобрението на 24% срещу 37% неодобрение.

Неизменно силно негативно е отношението към институциите на съдебната власт, като положително отношение към съда имат 8% от респондентите срещу 60% негативни оценки. Сходни са нагласите към прокуратурата - 6% одобряват нейната работа, 60% - не. Главният прокурор Сотир Цацаров среща одобрението на 13% от анкетиранияте, докато 40% са настроени отрицателно към него.

Силови институции като армия и полиция, които през последните годи-

ни бяха едни от малкото, ползващи се с доверието на хората сега също събират повече критични оценки, отколкото позитивни: армия - 19% доверие срещу 34% недоверие, полиция - 18% доверие срещу 44% недоверие.

След кризата с КТБ, дълго изгражданото доверие в Българска народна банка се срива на 9% одобрение срещу 52% неодобрение.

С преобладаващо доверие от страна на обществото към момента се ползват единствено обществените медии БНТ (52% доверие срещу 12% недоверие), БНР (48% доверие срещу 26% недоверие) и Българската православна църква (35% доверие срещу 20% недоверие).

Проучването на Алфа рисърч показва, че се запазва устойчива тенденция в електоралната подкрепа за основните политически партии в страната. За ГЕРБ биха гласували - 21,9% от избирателите. БСП остава втора с 11,5%. След тях се нареждат - ДПС - 7,3%, РБ - 5,7%, ПФ - 5,7%, АБВ - 3,5%, Атака - 3,2%. Тези резултати показват, че ако в страната се проведат предсрочни парламентарни избори 7 партии ще попаднат в Народното събрание. От парламентарно-представените единствено бившите съпартийци на Николай Барекков - БДЦ губят шансове за преминаване на 4 процентната бариера.

4. Основни изводи и прогнози

1. Сблъсъците и протестите в две от ромските махали в страната изведоха на преден план проблеми, по които от години липсват работещи решения. Слабата степен на интеграция на ромския етнос води след себе си до множество социални проблеми, които изострят настроенията в страната. Опасността от

политизиране на въпроса е налице и националистическите партии могат да опитат да извлекат дивиденди за себе си в предстоящата кампания за местните избори. Това обаче може да радикализира обстановката в страната. Ето защо правителството и управляващото мнозинство трябва да намерят механизми, които да възпрат развитието на подобни процеси.

В следващите месеци политическата ситуация ще се определя главно от предстоящите избори за местни органи на властта. Това може да забави работата по реформите, които управляващите опитват да проведат и те да бъдат отложени за след изборите.

2. ГЕРБ продължава да бъде първа политическа сила с почти двойна преднина пред втората партия – БСП. На този етап ГЕРБ няма реална управленска алтернатива, което ѝ дава самочувствие в предстоящите местни избори. По всяка вероятност ГЕРБ ще засили присъствието си в местната власт, което може да бъде предпоставка за реструктуриране на политическото пространство в страната. На този етап ГЕРБ се съобразява с коалиционните си партньори, но един силен резултат на изборите за тях може да доведе до преосмисляне на управленската формула и намаляване на влиянието и претенциите на Реформаторския блок.

3. За Реформаторския блок местните избори ще бъдат голямо предизвикателство. По всички личи, че те ще бъдат крайъгълен камък, не само за единството, но и за бъдещето на Блока. На този етап се забелязват противоречия по отношение на принципите, по които ще се издигат общите кандидатури на РБ. Опитите на Меглена Кунева да наложи свои кандидати може да доведе до

конфликт и на някои места в страната, партии от Блока да се явят с различни кандидати.

Предизвикателство пред Реформаторския блок са и реформите, с които са се заели техните министри – в областта на правосъдието, здравеопазването и образованието. От успеха или неуспеха на тези реформи ще зависи до голяма степен и политическото бъдеще на РБ.

4. Патриотичният фронт продължава да балансира между подкрепа и критика към управлението. На моменти, поне публично, ПФ се държи като опозиционна формация. Това обаче трябва да бъде разглеждано по-скоро като тактика, която цели ПФ да минимизира възможните негативи от подкрепата му за правителството.

5. През последните месеци АБВ се стабилизира електорално. Причините за това са доброто представяне в правителството на вицепремиера и министър на труда и социалната политика Ивайло Калфин. Той е едни от най-одобряваните министри, което се отразява позитивно на АБВ като цяло. Подобно на ПФ, от АБВ също съумяват да балансират между подкрепата си за управлението и критиката в определени области, които носят негативи на правителството като цяло. Типичен пример за това са критиките към министъра на отбраната, към състоянието на енергетиката и реформата в съдебната система.

6. Кризисните процеси в БСП продължават. Във вътрешнопартиен план се наблюдава напрежение между различните лагери в партията. На този етап Михаил Миков по-скоро успява да балансира между тях, но все още не може да намери пътища за излизане от кризата и засилване на опозиционната роля на БСП. Кадровият дефицит в партията

и липсата на идейно обновление не дават възможност за нарастване на електоралната ѝ подкрепа. Местните избори са голямо предизвикателство за БСП, тъй като на тях партията може да загуби в региони, в които до този момент е имала добро присъствие в местната власт.

7. ДПС продължава своята критика към управляващото мнозинство и по специално към ПФ и РБ, които според партията използват „езика на омразата“ и етнизират социалните конфликти в страната. От друга страна, в ключови за ГЕРБ моменти, ДПС подкрепя техни инициативи, заради което и през това тримесечие в публичното пространство и медиите продължава да се говори за скрити договори между двете партии.

8. БДЦ окончателно се раздели на две групи, макар и неформално на този етап - на депутати, представители на партията, зад която стои бизнесмена Христо Ковачки и на депутати

около Светлин Танчев и Румен Ненчев. Последните обявиха, че ще създадат нова формация, която ще участва самостоятелно на местните избори. Тези две групи на този етап се държат твърде конюнктурно в парламента, което прави все по-трудно тяхното позициониране. По определени въпроси подкрепят управляващите, а по други се държат опозиционно. Много вероятно е след местните изборите да настъпи разместване в рамките на парламентарната група и тя да се разцепи или дори да престане да съществува като единен субект.

9. През изминалото тримесечие се наблюдава електорално стабилизиране и за Атака. Причини за това са проруската и антинатовската реторика, на която от партията залагат. Спекулирането с темата, свързана с натовските учения в страната и възможността за настаняване на българска територия на американско въоръжение, засилва подкрепата за партията сред националистическия електорат.

За редактора:

Професор, доктор на философските науки, Георги Карасимеонов е преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“, директор е на Института за политически и правни изследвания. От 1991 до 1998 г. е председател на Българската асоциация за политически науки. Контакт: ipls@dir.bg

Издател

Фондация Фридрих Еберт
Бюро България
ул. Княз Борис I 97
1000 София, България
Отговорен редактор:
Регине Шуберт, директор

Заявки

e-mail: office@fes.bg

Използването с търговска цел на всички издадени от Фондация Фридрих Еберт (ФФЕ) публикации не е позволено без писменото съгласие на ФФЕ.

Всички текстове са достъпни онлайн

www.fes.bg

Мненията, изразени в тази публикация, принадлежат на автора/авторите и не отразяват непременно позицията на Фондация Фридрих Еберт.